

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

VÅR REFERANSE
13/12330

DERES REFERANSE

UNNTATT OFFENTLIGHET
Offl. § 21

DATO
11.12.2014

Motsyklisk kapitalbuffer 4. kvartal 2014

Det vises til Norges Banks brev av 10. desember 2014 til Finansdepartementet med råd om motsyklisk kapitalbuffer 4. kvartal 2014.

Sentrale utviklingstrekk

Den motsykliske kapitalbufferen er en del av det samlede soliditetsvernet, og fastsettelsen av denne må ses i sammenheng med andre kapitalkrav, inkludert bufferkrav. Bufferen vil virke stabiliserende ved at soliditeten forsterkes i gode økonomiske tider og dermed øker bankenes evne til å yte lån til kredittverdige kunder i nedgangstider. Finanstilsynet legger til grunn at bankene under normale forhold må operere med en kapitaldekning som ligger over de regulatoriske kravene inkludert bufferkrav.

Finansdepartementet fastsatte 12. desember 2013 en motsyklisk kapitalbuffer på 1 prosent med virkning fra 30. juni 2015. Finanstilsynet vil peke på følgende utviklingstrekk det siste året som er av særlig betydning for vurderingen av den motsykliske kapitalbufferen:

- Boligprisene har økt sterkt siden årsskiftet, og husholdningenes gjeld har fortsatt å øke mer enn nominell inntekt.
- Bankenes inntjening har økt betydelig, i hovedsak som følge av høyere netto renteinntekter, lavere tap og reduserte kostnader. Selv om utlånsveksten til husholdninger har holdt seg høy, har økningen i risikovektet beregningsgrunnlag vært lav.

Vurdering av systemrisiko

Utviklingen i norsk økonomi har vært god, og bankene har god inntjening. Det er imidlertid betydelig risiko knyttet til bl.a. høye boligpriser og høy husholdningsgjeld. Hensynet til økonomisk og finansiell stabilitet tilsier at boligprisene stabiliseres og at veksten i husholdningenes gjeld gradvis reduseres. Etter vurderingen av motsyklisk kapitalbuffer i 3. kvartal 2014 har imidlertid boligprisene fortsatt å øke. Tolvmånedersveksten i boligprisene var 6,5 prosent i november.

I november 2013 var tolv månedersveksten 0,4 prosent. Veksten i husholdningenes gjeld har ikke falt nevneverdig og er fortsatt høyere enn inntektsveksten. Tolv månedersveksten var 6,5 prosent i oktober.

Vurderingen av systemrisiko baseres på flere indikatorer. Utviklingen i norsk økonomi og finansmarkedene tilsier imidlertid etter Finanstilsynets vurdering at det nå bør legges særlig vekt på utviklingen i husholdningenes gjeld og boligpriser.

Husholdningsgjeld og boligpriser henger nært sammen. Økte boligpriser fører til bedre sikkerheter for bankene og økt kredittvekst, som igjen kan gi ytterligere økning i boligpriser og kreditt i en selvforsterkende spiral. Den sterke veksten i boligprisene har økt markedsverdien av husholdningenes formue og gitt grunnlag for økt forbruk. Et omslag i boligmarkedet vil virke motsatt.

Det er flere typer sjokk som kan ramme norsk økonomi og norske finansinstitusjoner, og konsekvensene av sjokk har vist seg å være vesentlig større i situasjoner med høy husholdningsgjeld og ubalanser i boligmarkedet. Utviklingen i internasjonal økonomi er usikker, og oljeprisen har stor betydning for norsk økonomi. Ringvirkningene av et betydelig og varig oljeprisfall kan bli store. Oljeprisfallet siden i sommer understreker risikoen.

I Norge er de fleste boliglån gitt med flytende rente, som innebærer at en renteøkning raskt reduserer husholdningenes disponible inntekt. Mange husholdninger har vesentlig mer gjeld enn to ganger inntekten, og de samme husholdningene har begrensede finansielle buffere. Mange boliglån er i tillegg gitt med avdragsfrie perioder, som begrenser husholdningenes oppbygging av egenkapital. Finanstilsynets boliglånsundersøkelse viser at det siste året har vært en økning i andelen lån med høy belåningsgrad, som kan indikere at kredittpraksis er lempet i flere banker. Dette bidrar til å øke bankenes og husholdningenes sårbarhet.

Gjeldsbetjeningsevnen (målt ved kontantstrøm før renteutgifter i prosent av rentebærende gjeld) i ikke-finansielle foretak er historisk svak, men sektorens gjeldsvekst har holdt seg lav de senere årene. Dette skyldes redusert etterspørsel etter kreditt, og det er ikke indikasjoner på at kredittverdig næringsvirksomhet ikke får nødvendig finansiering.

Utviklingen i bankenes soliditet og inntjening

Bankenes resultater i de tre første kvartalene i 2014 var gode, og vesentlig bedre enn i tilsvarende periode i 2013. Norske bankkonsern hadde et samlet overskudd etter skatt i de tre første kvartalene i 2014 på omlag 32 mrd. kroner, som er 8 mrd. kroner mer enn i samme periode i fjor. Det økte resultatet reflekterer i noen grad at bankenes egenkapital har økt, men skyldes først og fremst økt avkastning på egenkapitalen. Egenkapitalrentabiliteten (annualisert) var 14,7 prosent i de tre første kvartalene i 2014, som er 3,3 prosentpoeng høyere enn i tilsvarende periode i fjor. Avkastningen økte betydelig også når det korrigeres for bokførte gevinster knyttet til bankenes salg av eierandeler i Nets Holding.

Selv om bankene har en betydelig utlånsøkning til husholdningene, har veksten i risikovektet beregningsgrunnlag vært lav. Det skyldes bl.a. at boliglånene, som har lav risikovekt, har økt sterkere enn lån til næringsvirksomhet og nedtrapping av en del utenlandsengasjementer. Økt lønnsomhet og lav vekst i risikovektet beregningsgrunnlag innebærer at opptrappingen av bankenes rene kjernekapitaldekning har gått raskere enn antatt da motsyklisk kapitalbuffer ble fastsatt for ett år siden. Forutsatt uendret utbyttegrad fra 2013 til 2014, vil økt egenkapitalrentabilitet i 2014 alene kunne bidra til å øke ren kjernekapitaldekning i norske banker med omtrent 0,3 prosentenheter. Ren kjernekapitaldekning i norske bankkonsern økte med 1,1 prosentenheter fra 3. kvartal 2013 til 3. kvartal 2014.

Finanstilsynets beregninger viser at norske banker kan dekke nye samlede minstekrav til kapital og buffere gjennom tilbakeholdte overskudd gitt en motsyklisk kapitalbuffer på 1,5 prosent. Dette gjelder også dersom det legges til grunn at de store regionale sparebankene har tilstrekkelig kapital til å møte samme bufferkrav som systemviktige finansinstitusjoner. Beregningene forutsetter moderat utlånsvekst, som er forenlig med en balansert utvikling i norsk økonomi, og fortsatt god inntjening og moderate utbytter.

Bankene møter forventninger om økte utbyttebetalinger i egenkapitalmarkedet. Dette forsterkes av den store økningen i overskuddene. Finanstilsynet vil imidlertid understreke at hensynet til finansiell stabilitet tilsier at de gode resultatene i hovedsak holdes tilbake. Det er lettere å styrke soliditeten i gode økonomiske tider. Utbyttegraden bør holdes moderat også i 2014.

Bankenes tilpasning til motsyklisk kapitalbuffer

I henhold til Finansdepartementets forskrift om motsyklisk kapitalbuffer skal en beslutning om å øke nivået normalt tidligst tre i kraft 12 måneder etter at beslutningen er fattet, som gir bankene tid til å tilpasse seg et økt buffernivå. Finanstilsynet vil understreke at en beslutning om å øke bufferen vil påvirke bankenes tilpasning fra det tidspunkt beslutningen fattes, selv om virkningstidspunktet er senere.

Utviklingen i norsk økonomi er usikker, og erfaringer har vist at et mulig tilbakeslag i økonomien kan bli forsterket av at bankene strammer inn sine kredittvurderinger. Denne usikkerheten kan imidlertid etter Finanstilsynets vurdering ikke tillegges vesentlig vekt ved vurderingen av behovet for bufferoppbygging nå. Fastsettelsen av motsyklisk kapitalbuffer i desember 2014 vil blant annet påvirke bankens disponering av resultatet for 2014. Jo større egenkapital bankene nå bygger opp, jo bedre er de rustet til å møte et eventuelt økonomisk tilbakeslag. Økt egenkapital vil sette bankene i bedre stand til å yte kreditt til kredittverdige kunder også i nedgangstider. Dermed reduseres risikoen for at et tilbakeslag skal bli forsterket av strammere kredittvurderinger.

Ved et eventuelt tilbakeslag i økonomien, må det forventes økte utlånstap. Med store tap vil bankenes inntjening og evne til å bygge egenkapital bli betydelig svekket. Dersom dette skulle skje, kan det bli aktuelt å sette ned den motsykliske kapitalbufferen med umiddelbar virkning for å redusere faren for at nedgangen forsterkes av redusert tilgang på kreditt.

Konklusjon

Veksten i husholdningenes gjeld og boligprisene utgjør en betydelig risiko for den finansielle stabiliteten. Samtidig øker bankenes inntjening betydelig. I denne situasjonen er det viktig at størstedelen av overskuddene som kan forventes i 2014, holdes tilbake, slik at bankene står godt rustet til å møte et eventuelt tilbakeslag i norsk økonomi. En økning av den motsykliske kapitalbufferen kan bidra til at utbyttegraden i norske banker fortsatt holdes på et moderat nivå, og på den måten bidra til å bedre bankenes robusthet. Etter en samlet vurdering mener Finanstilsynet at den motsykliske kapitalbufferen nå bør fastsettes til 1,5 prosent med virkning fra 31.12.2015.

For Finanstilsynet

Morten Baltzersen
finansstilsynsdirektør

Erik Lind Iversen
fung. direktør for finans- og forsikringstilsyn

Kopi til:
Norges Bank